

The background of the cover features a stylized illustration in shades of blue and yellow. It depicts various scenes of law enforcement and forensic work: a person in silhouette holding a rifle, a police officer in uniform looking at a smartphone, a yellow van, a person working at a computer, and another person in uniform. A large, light blue diagonal shape cuts across the left side of the cover.

Uniek generiek

Samenvatting van het onderzoek naar het functioneren van boa-domein VI (generieke opsporing) in juridisch en praktisch opzicht

Auteurs: Manja Abraham, Bas de Wilde en Paul van Soomeren

Contactgegevens
April 2026

Manja Abraham
mabraham@dsp-groep.nl

Bas de Wilde

Paul van Soomeren

Met medewerking van
Tara Hof
Daniel Hofstra
Lotje Krouwel

Dit onderzoek is uitgevoerd door DSP-groep in samenwerking met De strafzaak in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) op aanvraag van het ministerie van Justitie en Veiligheid. © 2026, DSP-groep, rechten voorbehouden

Samenvatting Uniek Generiek

Onderzoek naar boa's-VI

Deze samenvatting beschrijft het onderzoek naar een zeer diverse en omvangrijke groep buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) die werkzaam zijn binnen het domein generieke opsporing (domein VI). Zij worden in dit rapport aangeduid als boa's-VI. Binnen dit domein werken verschillende typen functionarissen met uiteenlopende taken en bevoegdheden. Het gaat om ruim 10.000 functionarissen die onder andere werken bij politie, Douane, Dienst Justitiële Inrichtingen/Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) en Koninklijke Marechaussee (KMar). Gezamenlijk leveren zij een belangrijke bijdrage aan de opsporing van strafbare feiten in Nederland. Domein VI fungeert daarbij als een restcategorie: bedoeld voor uiteenlopende vormen van inzet die in het boa-stelsel niet onder de domeinen I tot en met V vallen.

De term *boa* verwijst daarbij niet naar een functie, maar naar de opsporingsbevoegdheid die aan een functionaris is toegekend. Een functionaris die boa-VI is, verricht in de basis zijn reguliere – niet-opsporingsgerichte – taken. Pas wanneer er een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit ontstaat, treedt hij¹ op als opsporingsambtenaar. Aan boa's-VI kunnen bepaalde bevoegdheden en gewelds- en vrijheidsbeperkende middelen worden toegekend. Functionarissen die boa(-VI) zijn, beschikken daarnaast ten behoeve van de uitoefening van hun reguliere taken soms ook over andere bevoegdheden en/of gewelds- en vrijheidsbeperkende middelen.

Het onderzoek, uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) op aanvraag van het ministerie van Justitie en Veiligheid door DSP-groep en De strafzaak, is gericht op beantwoording van de volgende centrale vraag:

“Hoe functioneert het boa-bestel in het domein generieke opsporing (domein VI) in juridisch en praktisch opzicht? Wat zijn mogelijke wijzigings- en/of verbeterpunten met het oog op de doorontwikkeling van het domein? En in hoeverre is de constructie voor het toekennen van de geweldsbevoegdheid en geweldsmiddelen aan boa's generieke opsporing (domein VI) juridisch houdbaar?”

Om tot een beantwoording van de onderzoeksvragen te komen, is een combinatie van methoden ingezet. Het juridisch kader is onderzocht aan de hand van documentonderzoek en interviews met betrokken stakeholders. Het onderzoek naar de praktijkuitvoering richtte zich eerst op een landelijk beeld op basis van aantallen. Vervolgens is toegespijst op de vier organisaties die de meeste boa's-VI in dienst hebben: politie, Douane, DV&O en KMar, waarbij meer dan 800 boa's-VI zijn geënkquêteerd en vele (groeps)interviews zijn gehouden. In aanvulling daarop hebben enkele gesprekken plaatsgevonden met betrokken stakeholders uit andere organisaties om de uitkomsten in een breder licht te zien.

¹ Alle verwijzingen naar 'hij/hem' dienen gender-inclusief te worden geïnterpreteerd. Deze keuze is gemaakt om de leesbaarheid te bevorderen.

Het boa-VI stelsel

Hierna wordt ingegaan op de organisaties waar boa's-VI werkzaam zijn, het juridisch kader, de ervaringen met de toepassing van bevoegdheden, de betrouwbaarheid en bekwaamheid van boa's-VI en het toezicht.

Organisaties waar boa's-VI werkzaam zijn

Politie, Douane, DV&O en KMar

In totaal waren er op 9 maart 2025 10.683 actieve boa's-VI, meer dan de helft van alle boa's in Nederland. Er zijn vier werkgevers die verreweg het grootste deel van de boa's-VI in dienst hebben: politie (6.202 = 58% van het totale aantal boa's-VI), Douane (onderdeel van de Belastingdienst: 2.574 = 24%), DV&O (1.228 = 11%) en KMar (323 = 3%). De overige boa-werkgevers hebben minder dan 100 boa's-VI in dienst.

Efficiënte, doelmatige en flexibele inzet van personeel

Alle onderzochte organisaties hebben te maken met een krapte op de arbeidsmarkt, hoge werkdruk en capaciteitsproblemen. Ze hebben daarbij hun eigen behoeften en redenen om functionarissen met boa-VI bevoegdheid in te zetten, maar de behoefte waarin boa's voorzien lijkt toch vooral gelegen in een efficiënte, doelmatige en flexibele inzet van personeel, dat de benodigde bevoegdheden heeft, zowel binnen als tussen organisaties. Het inzetten van boa's is vaak efficiënter en sneller dan het opleiden van functionarissen tot algemeen opsporingsambtenaar, aangezien de opleiding tot algemeen opsporingsambtenaar veel langer duurt dan het traject tot boa.

Zo geldt voor de politie en de KMar, waar ook algemene opsporingsambtenaren werken, dat zij hun capaciteit efficiënter kunnen inzetten door medewerkers met boa-bevoegdheid met bepaalde taken te belasten waar dat kan. Als gevolg daarvan hoeven voor deze taken geen algemeen opsporingsambtenaren te worden ingezet, die zich daardoor kunnen richten op andere prioriteiten. De Douane, die niet over algemene opsporingsambtenaren beschikt, kiest ervoor om boa's in te zetten om te kunnen optreden wanneer bij controles strafbare feiten worden geconstateerd. Boa's kunnen dan zelfstandig goederen in beslag nemen en processen-verbaal opmaken, iets wat de douanier zonder boa-bevoegdheid niet mag. Zo hoeft minder vaak een beroep te worden gedaan op samenwerkingspartners (zoals politie, die dan ter plaatse zou moeten komen).

DV&O, waar ook geen algemene opsporingsambtenaren werken, heeft als enige van de vier organisaties al zijn executieve functionarissen boa-bevoegdheid gegeven, opdat zij breed inzetbaar zijn in verschillende teams. Dit maakt de dienst flexibel inzetbaar en maakt opschalen bij dreiging mogelijk. DV&O voert een breed pakket aan taken uit waarbij politiebevoegdheden en bewapening volgens DV&O zelf nodig zijn voor de eigen veiligheid. Daarnaast ondersteunt DV&O andere diensten en de boa-status met politiebevoegdheden en geweldsmiddelen maakt het meedraaien in gecombineerde operaties en overdrachten dan eenvoudiger uitvoerbaar.

Juridisch kader

Wetten en beleidsregels

De formeel-wettelijke basis van het boa-stelsel ligt in artikel 142 van het Wetboek van Strafvordering. In het Besluit Buitengewoon Opsporingsambtenaar, de Regeling domeinlijsten buitengewoon opsporingsambtenaar en de Beleidsregels Buitengewoon Opsporingsambtenaar is het juridisch kader verder uitgewerkt. De specifieke bevoegdheden van de boa zijn geregeld in het Wetboek van Strafvordering en de Politiewet 2012. De bewapening van boa's is voornamelijk geregeld in de Regeling wapens en munitie en het binnenkort in te voeren Besluit bewapening en uitrusting buitengewoon opsporingsambtenaar.

Personen die boa-bevoegdheid hebben, werken in een bepaalde functie voor een bepaalde organisatie. Voor dat werk beschikken zij over bevoegdheden en soms ook geweldsmiddelen, waarvoor een andere wettelijke basis bestaat, zoals de Algemene Douanewet of de Penitentiaire beginselenwet.

Drie voorwaarden

Een functionaris kan alleen optreden als boa wanneer aan drie voorwaarden is voldaan:

1. Er bestaat een titel van opsporingsbevoegdheid;
2. De functionaris voldoet aan de eisen van betrouwbaarheid en bekwaamheid;
3. De functionaris is als boa beëdigd.

De opsporingsbevoegdheid wordt voor boa's-VI bijna altijd ontleend aan een categoriale aanwijzing en slechts incidenteel aan een individuele akte van opsporingsbevoegdheid. Een categoriale aanwijzing is een besluit dat namens de minister van Justitie en Veiligheid wordt genomen door Justis, waarin is bepaald dat personen die in bepaalde functies werkzaam zijn, kunnen worden beëdigd als boa. Wanneer een categoriale aanwijzing bestaat, hoeft bij de aanvraag van een akte van beëdiging niet specifiek te worden onderbouwd waarom de toekenning van opsporingsbevoegdheid aan deze functionaris noodzakelijk is, omdat die noodzakelijkheid kan worden gebaseerd op de categoriale aanwijzing. Anders dan in andere domeinen, is de opsporingsbevoegdheid van de boa-VI niet beperkt tot de opsporing van specifiek aangeduide strafbare feiten, maar gerelateerd aan de wettelijk opgedragen reguliere taken. De boa-VI mag alle soorten strafbare feiten opsporen, mits deze verband houden met het verrichten van taken die bij de functie behoren.

De eis van betrouwbaarheid houdt in dat de boa van onbesproken gedrag moet zijn. Dat wordt onderzocht aan de hand van onder meer een VOG. De eis van bekwaamheid houdt in dat de boa met goed gevolg het basisexamen boa heeft afgelegd en, indien van toepassing, aanvullende toetsen. De boa krijgt opsporingsbevoegdheid voor vijf jaar. De opsporingsbevoegdheid kan worden verlengd, maar alleen als dan wederom wordt voldaan aan de eisen van betrouwbaarheid en bekwaamheid.

Bevoegdheden en geweldsmiddelen

Bij de uitoefening van de opsporingstaak heeft de boa-VI in beginsel de beschikking over alle opsporingsbevoegdheden van het Wetboek van Strafvordering die aan opsporingsambtenaren zijn toegekend, mits de toepassing daarvan past bij de taken die bij de functie horen. Een belangrijke bevoegdheid is het opmaken van proces-verbaal van een geconstateerd strafbaar feit. Wanneer een functionaris als boa optreedt, mag hij soms bepaalde politiebevoegdheden toepassen, te weten het gebruik van geweld en het uitvoeren van een veiligheids- en/of insluitings- en vervoersfouillering. Als politiebevoegdheden worden toegekend, gebeurt dat bij categoriale aanwijzing.

Sommige boa's-VI worden uitgerust met geweldsmiddelen – te weten de korte wapenstok, de uitschuifbare wapenstok, pepperspray, een surveillancehond en/of een vuurwapen – en/of het vrijheidsbeperkende middel handboeien. Hoewel daar geen juridische grondslag voor bestaat (zie

kopje juridische houdbaarheid) worden deze middelen in de praktijk toegekend bij categoriale aanwijzing. Voor het uitrusten van boa's-VI met geweldsmiddelen die worden aangemerkt als wapen of munitie in de zin de Wet wapens en munitie, is een bewapeningsvoorschrift vereist, waarin de minister van Justitie en Veiligheid toestemming geeft voor het dragen van de desbetreffende wapens en/of munitie. Om politiebevoegdheden, geweldsmiddelen en vrijheidsbeperkende middelen te mogen (blijven) toepassen, moet periodiek worden voldaan aan de toepasselijke bekwaamheidseisen die zijn neergelegd in de Regeling Toetsing Geweldsbeheersing Buitengewoon opsporingsambtenaar en ambtenaren van bijzondere opsporingsdiensten.

Wanneer een boa beschikt over bevoegdheden en middelen op grond van zowel zijn reguliere taak als zijn opsporingstaak, is er sprake van stapeling van bevoegdheden en middelen. Hoewel het voor de feitelijk verrichte activiteiten soms weinig verschil maakt wat de juridische grondslag is, moet soms aan andere voorwaarden worden voldaan en kan een andere geweldsinstructie van toepassing zijn. Een overzicht van alle gestapelde bevoegdheden van boa's-VI is echter niet eenvoudig te geven. Welke gestapelde bevoegdheden en middelen een bepaalde boa heeft, verschilt onder andere per werkgever en per functie. Er is dan ook sprake van een grote variatie.

Boa's-VI en hun bevoegdheden in de praktijk

Zeer diverse taken

Boa's werkzaam in domein VI zijn zoals eerder gezegd voornamelijk werkzaam bij politie, Douane, DV&O en KMar. Zij identificeren zichzelf niet primair als boa, maar noemen zich bijvoorbeeld intake-medewerker, recherche assistent, analist, militair, douanemedewerker, bewaker, enzovoorts. Ten behoeve van de uitoefening van de reguliere taken die bij de functie horen, zijn vaak bevoegdheden en middelen toegekend. Wanneer bijvoorbeeld bij het houden van toezicht op de naleving van de Wet wapens en munitie (KMar) of het controleren van containers (Douane) het vermoeden van een strafbaar feit ontstaat, mogen de medewerkers handelen op grond van hun boa-bevoegdheid.

De specifieke taken die door boa's-VI in de praktijk worden uitgevoerd zijn zeer uiteenlopend. Een grove indeling vloeit voort uit de hieronder gegeven opsomming. In de praktijk loopt de waaier aan taken verder uiteen. Zo zijn er meer algemene managementfuncties en juist heel specifieke functies zoals bijvoorbeeld de radarverkeerscontroleurs.

Voornaamste hoofdtaken boa's-VI, niet uitputtend

Politie Circa 6.200 boa's-VI	Douane Circa 2.600 boa's-VI	DV&O Circa 1.200 boa's-VI	KMar Circa 300 boa's-VI
			
• Intake & service en Regionaal Service Centrum. Medewerkers aan de balie die aangiften opnemen en verwerken. • Meldkamer. Functionarissen die meldingen verwerken en doorzetten. Vergelijkbaar met Intake en Service. • Bewaken en beveiligen van personen en objecten. • Persoonsbeveiligers van de DKDB. • Recherche ondersteuning in basisteams, voorheen recherche assistenten. • Arrestantenvervoer. Vervoeren arrestanten bijvoorbeeld naar een rechtszaak en moeten dan ook in de rechtszaal de orde handhaven. • DSI landelijke eenheid (arrestatieteams, observatieteams), boa's zijn functionarissen afkomstig van defensie. • Politievliegers. • Etc.	• Accijnscontrole gericht op toezicht in het binnenland. • Cluster onbekende Sub- en Objecten voert mobiele surveillance en controles uit in het binnenland en bij luchthavens. • Schiphol Passagiers. Controles van reizigers en bagage zonder aanleiding. • Schiphol Cargo. Controles van goederen/opslag (containers, vracht, pakketten); grote drugsvondsten naar HARC, kleine zaken zelf afdoen. • Havens & kust. Toezicht op goederenstromen in zeehavens/kust; accijnscontroles binnenland; focus op voertuigen en lading. • Samenwerking HARC-team (Douane, FIOD, OM, Zeehavenpolitie) voor drugs. • Team Bijzondere Bijstand voor het afschermen van hoog-risico drugsvondsten.	• Vervoer van rechtens van hun vrijheid beroofde personen • Zorg voor ingesloten • Dienst der gerechten/ rechtbanktaken. • Ordehandhaving op Handhaving en toezichtlocatie (COA Hoogeveen) • Vervoer van vreemdelingen en vervoer voor inbewaringstelling van vreemdelingen • Diensten buiten de muren van de PI betreffende justitiabelen. • Inzet op basis van samenwerking (bijvoorbeeld met de KMar: Frontex).	• KMar Bewaken en Beveiligen. Bewaking en beveiliging van objecten en personen op o.a. Schiphol. • KMar-arrestantenbewakers/-verzorgers. Bewaken en verzorgen van arrestanten, toezicht in cellencomplexen. • KMar Recherche en Intelligence Onderzoek en intelligence-analyse, verzamelen en analyseren gegevens, horen getuigen en ondersteunen algemene opsporing. • KMar OPSCENT Centrale commandoruimte van KMar. Verwerken meldingen, houden cameratoezicht, ondersteunen Real Time Intelligence Center en handelen digitale aangiften af (incl. ondertekenen). • KMCGS. Korps Militaire Controleurs Gevaarlijke Stoffen, toezicht naleving regels vervoer en opslag gevaarlijke stoffen binnen Defensie. Controles uit bij militaire transporten en opslagplaatsen.

Bron: interviews op organisatieniveau met politie, Douane, DV&O en KMar

Meerderheid boa's-VI past opsporingsbevoegdheid toe, maar lang niet iedereen

Alle boa's-VI beschikken (per definitie) over opsporingsbevoegdheid. Deze bevoegdheid wordt toegepast door de meerderheid van de door ons geënquêteerde boa's-VI. Echter, niet bij iedere taak en zeker niet op ieder moment is opsporingsbevoegdheid nodig. Er zijn boa's-VI die vrijwel voortdurend bezig zijn met de opsporingstaak, zoals de politie-boa die belast is met het opnemen van aangiftes. Er zijn ook boa's-VI die hun opsporingsbevoegdheid alleen incidenteel nodig hebben, wanneer ze bij de uitoefening van hun reguliere functies op strafbare feiten stuiten, zoals de douaneambtenaar die controles uitvoert.

Ook is er een groep boa's-VI, circa een op de tien geënquêteerden, die aangeeft de opsporingsbevoegdheid niet of bijna niet in te zetten. Dat roept de vraag op of het noodzakelijk is dat deze functionarissen opsporingsbevoegdheid hebben. Het is binnen het bestek van dit onderzoek niet mogelijk hierover een algemene uitspraak te doen.

Een aanzienlijk deel van de boa's-VI is bevoegd om bij hun optreden als boa politiebevoegdheden (geweldgebruik en fouillering) toe te passen en gewelds- en vrijheidsbeperkende middelen in te zetten. Een centrale registratie van het aantal boa's dat daadwerkelijk beschikt over deze middelen ontbreekt. Grofweg kan worden gezegd dat boa's-VI met bureaufuncties (zoals bijvoorbeeld de medewerker intake en recherche-assistent) niet beschikken over geweldsmiddelen.

Helpt boa's-VI beschikt over geweldsmiddelen

Op basis van het onderzoek schatten we dat ruim de helft van de bevroegde boa's-VI beschikt over geweldsmiddelen. Het gaat om onder andere de korte wapenstok, pepperspray en een vuurwapen. Daarnaast beschikt deze groep ook over handboeien (een vrijheidsbeperkend middel). Een kleinere groep mag ook surveillancehonden inzetten.

Een kleiner deel van de boa's beschikt in het kader van de reguliere taakuitoefening ook over andere, zwaardere geweldsmiddelen (stapeling van geweldsmiddelen), zoals een langgeweer of een lange wapenstok².

Veilige taakuitvoering door boa's-VI

Boa's-VI kunnen bij de uitoefening van hun taak te maken krijgen met agressie en geweld. Voor meer dan een derde van de bevroegde boa's-VI is dit dagelijks of regelmatig het geval. Het gaat bijvoorbeeld om tegenwerkende passagiers/ gedetineerden/ arrestanten/ vreemdelingen of verzet bij aanhouding of fouillering. Met name boa's-VI werkzaam bij DV&O geven aan hiermee in aanraking te komen. Verschillende boa's-VI geven aan een verharding van de samenleving te ervaren. Dat leidt er overigens niet toe dat de boa's-VI taken willen afstoten omdat ze deze te gevaarlijk achten. Daarnaast is er ook een grote groep boa's die *niet* te maken heeft met agressie en geweld (vaak degenen die werkzaam zijn achter een bureau, of in een beveiligde omgeving zoals bijvoorbeeld Schiphol).

In voorkomende gevallen wordt buiten bevoegdheden gehandeld

Er zijn concrete aanwijzingen dat boa's hun opsporingsbevoegdheid soms inzetten terwijl dat juridisch gezien in die situatie niet zou mogen. Dit is in lijn met de ervaren onduidelijkheid bij een deel van de boa's-VI (1 op de 10) over wat wel en niet mag bij het inzetten van hun opsporingsbevoegdheid. We merken hierbij op dat we geen individuele zaken hebben kunnen beoordelen.

In hoeverre hierbij sprake is geweest van geweldsaanwending weten wij niet. Ook hier geeft echter een deel van de bevroegde boa's-VI aan onduidelijkheid te ervaren over de inzet van geweldsmiddelen. Wel is bekend dat het aantal keren dat de Rijksrecherche een onderzoek naar geweldsaanwending door een boa-VI heeft ingesteld, verwaarloosbaar is. Een jurisprudentieonderzoek dat we in het kader van dit onderzoek hebben uitgevoerd, heeft geen

² Genoemd door een KMar-beveiligder op Schiphol en een DV&O-medewerker die transporten naar de Extra Beveiligde Inrichting uitvoert.

gevallen opgeleverd waarbij een boa-VI strafrechtelijk is vervolgd vanwege mogelijk ontrecte geweldsaanwending bij het optreden als boa.³

Betrouwbaarheid en bekwaamheid: screening en opleiding

Om de betrouwbaarheid van boa's te borgen, wordt onder andere een screening uitgevoerd. Voor het behalen van een boa-certificaat is een screening nodig, passend bij de functie die de persoon bij de werkgever gaat uitvoeren. Daarnaast geldt een screening vanuit de organisatie. Politie-boa's doorlopen bijvoorbeeld de (bredere) screening van de politie, KMar-boa's ook de (bredere) screening van Defensie, enzovoorts. De zwaarte van de screening is afhankelijk van de functie die de functionaris gaat uitoefenen.

De bekwaamheid van de boa volgt uit (de verplichte opleiding en) het examen Boa Basisbekwaamheid. Zonder het behaalde boa-examen kan geen beëdiging plaatsvinden. Voor verlenging van de opsporingsbevoegdheid (na vijf jaar) is vereist dat de bekwaamheid opnieuw wordt aangetoond. Sommige organisaties met boa's-VI in dienst, voorzien naast het basisexamen in aanvullende trainingen. Hoewel Douane, DJI en KMar interne opleidingsinstituten hebben, worden daar (nog) geen boa's opgeleid; wel worden specifieke modules gegeven. De basisopleiding wordt bij externe aanbieders via raamcontracten ingekocht, wat door wisselende leveranciers leidt tot een weinig consistente scholing. De politie is daarom in december 2025 met een eigen boa-opleiding gestart.

Uit het onderzoek blijkt dat de boa-opleiding en het vijfjaarlijkse boa-examen niet goed aansluiten bij de werkpraktijk. Vooral boa's van DV&O en de KMar, maar ook van politie en Douane, geven aan dat de opleiding onvoldoende aansluit op de werkzaamheden. Met name het praktische deel is sterk gericht op de gemeentelijke boa, werkzaam in domein I. Bijna alle respondenten uiten ernstige twijfel of één uniforme opleiding – vooral als die gericht is op domein I – haalbaar is, gezien de uiteenlopende taken.

Het vijfjaarlijkse examen wordt als belastend en weinig realistisch ervaren. Het wordt gezien als een vrij zinloze opleiding die een risico geeft op baanverlies, omdat het niet voldoet aan de examen eisen consequenties heeft (boa-af), en daarmee ook voor de organisatie tot problemen kan leiden voor de personeelsplanning. Bovendien kost het veel capaciteit als grote groepen medewerkers iedere vijf jaar uitgebreid geëxamineerd moeten worden. De politie heeft daarom ontheffing gekregen en gekozen voor jaarlijkse toetsing van parate kennis. Andere organisaties bepleiten eveneens continue beoordeling.

Naast de opleiding voor het boa-examen volgen boa's-VI, afhankelijk van hun taken, diverse aanvullende trainingen, zoals Boa-plus, integrale training beroepsvaardigheden (ITB), regeling toetsing geweldsbeheersing (RTGB), geweldsmiddeltoetsen, schiet- en portofoongebruik, militaire regelgeving, aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden, training over penitentiaire beginselenwet, fysieke toetsen, EHBO en tactisch optreden. Deze worden door de respondenten nadrukkelijk als wél relevant beschouwd.

Toezicht

De boa-VI heeft een 'direct toezichthouder' die dicht op de dagelijkse praktijk staat en een 'toezichthouder' die meer op afstand staat. De direct toezichthouder kan de hoogste autoriteit van de werkgever van de boa zijn of de hoogste autoriteit van een andere organisatie, zoals de korpschef van

³ Let wel: er is slechts in beperkte mate informatie betrokken van de (direct) toezichthouders. We kunnen dus niet met zekerheid zeggen dat er 'niets' aan de hand is, want onderzoek door de Rijksrecherche/de rechter vindt alleen in specifieke gevallen plaats.

de politie. De toezichthouder is altijd een hoofdofficier van justitie. De direct toezichthouder en de toezichthouder worden aangewezen in de categoriale aanwijzing. Zij adviseren ook over aanvragen voor categoriale aanwijzingen. In de praktijk worden de toezichthoudende taken gemandateerd.

De direct toezichthouder speelt in de praktijk een centrale rol bij zowel de advisering over de toekenning van politiebevoegdheden en geweldsmiddelen als bij de controle op het gebruikmaken van de opsporingsbevoegdheid. Wanneer boa's of leidinggevendenden proberen taken 'op te rekken', bijvoorbeeld door capaciteitsproblemen, kunnen zij daarop worden aangesproken door de direct toezichthouders. Dit leidt in voorkomende gevallen, met name bij DV&O, tot discussies over de grenzen van inzet en bevoegdheden.

De huidige toezicht constructie kent enkele knelpunten. Ten eerste is er spanning tussen rechtmatigheid en de dagelijkse beoordelingspraktijk, omdat bijvoorbeeld bij politie, Douane en KMar de direct toezichthouders vaak de hoogste leidinggevende zijn. Daarmee houden zij toezicht op hun eigen medewerkers en ontstaat rol- en mandaatverwarring. Ten tweede verschillen de toezichthouders onderling, waardoor bijvoorbeeld bij de politie boa's-VI per eenheid anders kunnen worden beoordeeld. Ten derde ligt bij de Douane het toezicht formeel nog bij de DG Belastingdienst, wat moet worden overgezet naar DG Douane (de DG Douane bestond voorheen niet).

Tot slot staan boa's van DV&O onder toezicht van de politie. Volgens DV&O kan hun toezichthouder door beperkte kennis de DV&O-praktijk lastig oordelen, wat volgens hen leidt tot onduidelijkheid, mogelijke misbeoordelingen van geweldsmeldingen en discussies over rechtmatigheid versus operationele noodzaak.

Juridische houdbaarheid en praktische knelpunten boa-VI stelsel

Navolgend wordt ingegaan op de juridische en praktische houdbaarheid van het boa's-VI stelsel.

Juridische houdbaarheid

In het onderzoek is nagegaan of er een formeel-wettelijke grondslag is wanneer die vereist is, en of wettelijke normen begrijpelijk en volledig zijn:

De toekenning van opsporingsbevoegdheid door middel van categoriale aanwijzingen is in beginsel juridisch houdbaar, omdat deze wijze van toekenning een basis heeft in een wet in formele zin. Ten aanzien van inrichtingsbeveiligers van DV&O die worden ingezet voor het handhaven van de rust en veiligheid op bijzondere locaties van het COA is de toekenning van opsporingsbevoegdheid juridisch vermoedelijk niet geheel in orde, omdat de beveiligers daarbij taken uitvoeren die niet in de taakomschrijving van hun functie staan.

De wijze waarop in categoriale aanwijzingen politiebevoegdheden en gewelds- en vrijheidsbeperkende middelen worden toegekend is onwenselijk, omdat deze bevoegdheden en middelen worden toegekend aan alle functionarissen waarop de categoriale aanwijzing betrekking heeft. Daardoor krijgen ook functionarissen die er in het kader van hun taakuitoefening niet over hoeven te beschikken, deze bevoegdheden en geweldsmiddelen toegekend. Dat is niet in overeenstemming met het criterium van noodzakelijkheid.

De toekenning van geweldsmiddelen door middel van categoriale aanwijzingen is om meerdere redenen juridisch niet houdbaar:

1. Er bestaat geen wettelijke grondslag voor de toekenning van geweldsmiddelen bij categoriale aanwijzing.
2. Bewapeningsvoorschriften ten aanzien van geweldsmiddelen die als wapen in de zin van de Wet wapens en munitie moeten worden aangemerkt, lijken veelal te ontbreken. Dat is anders ten aanzien van specialistische vuurwapens. Bewapeningsvoorschriften hebben niet betrekking op munitie, terwijl dat op grond van de Regeling wapens en munitie wel vereist is.
3. Voor zover bewapeningsvoorschriften wél bestaan, worden deze bijna nooit gepubliceerd, waardoor niet eenvoudig kan worden vastgesteld of een bepaalde functionaris gerechtigd is tot toepassing van een specifiek geweldsmiddel.
4. Het is voorgekomen dat middelen aan boa's-VI zijn toegekend die niet aan boa's-VI mogen worden toegekend.
5. Er worden bij wet geen eisen gesteld aan de medische en mentale geschiktheid van de boa om (politiebevoegdheden te mogen krijgen en) met een bepaald wapen te mogen worden uitgerust.

Ook de praktische inzet van boa's-VI voor andere taken dan die bij de functie horen, is juridisch niet houdbaar.

- Een eerste knelpunt is dat toepassing van de boa-bevoegdheid noodzakelijk moet zijn voor de uitoefening van de bij de functie behorende taken, terwijl in de praktijk blijkt dat sommige boa's taken uitvoeren die daar niet onder vallen (bijv. orde handhaven op een handhaving en toezichtlocatie van het COA).
- Een tweede knelpunt, dat zich voordoet wanneer een boa-VI wordt ingezet ter ondersteuning van een andere organisatie dan zijn werkgever, is dat ten onrechte wordt aangenomen dat de boa-bevoegdheid bij convenant kan worden geregeld.

De wettelijke regeling van geweldsmeldingen door boa's-VI (art. 17 lid 4 Ambtsinstructie) is juridisch niet houdbaar, omdat deze niet op alle boa's-VI van toepassing is. In de praktijk is hiervoor weliswaar een oplossing gevonden (meldingen bij de direct toezichthouder, die tevens hulpofficier van justitie is), maar het is wenselijk dat de leemte in de wet- en regelgeving wordt opgevuld.

Praktische houdbaarheid & verbeterpunten

Het onderzoek leidt tot de volgende punten waarop wijziging of verbetering noodzakelijk of wenselijk is voor de doorontwikkeling van het domein VI:

- De duidelijkheid en de vertaling van de juridische inkadering naar de praktijk laat te wensen over. Dat leidt ertoe dat organisaties in voorkomende gevallen taken door boa's-VI laten uitvoeren terwijl de juridische grondslag niet voldoet, leidinggevendens soms daarmee te creatief omgaan en het in sommige gevallen voor boa's niet duidelijk is of ze hun bevoegdheid mogen inzetten.
- Medewerkers voelen zich verantwoordelijk voor de operationele uitvoering maar zijn onvoldoende op de hoogte van de bijbehorende juridische bevoegdheden. Voor een op de tien boa's-VI is het soms onduidelijk of in een concrete situatie een bevoegdheid mag worden toegepast. Er wordt een grijs gebied ervaren. Ook binnen organisaties blijkt soms geen eenduidige lijn te worden getrokken over wat de boa-VI mag en niet mag.
- Boa's-VI nemen soms taken over die niet tot hun takenpakket behoren, om capaciteitstekorten op te vangen, en maken daarbij gebruik van hun opsporingsbevoegdheid, hoewel die alleen voor de uitvoering van de bij de functie behorende taken is toegekend.

- Boa-bevoegdheden worden in sommige gevallen aangevraagd en ingezet om over geweldsmiddelen te kunnen beschikken bij de uitoefening van de reguliere taak. De aan de boa-VI toegekende geweldsmiddelen mogen alleen ter opsporing worden ingezet. In hoeverre er sprake is van opsporing is bij sommige taken de vraag (bijvoorbeeld bij bewaken en beveiligen).
- De sterk uiteenlopende taken, werkzaamheden, bevoegdheden en middelen van boa's-VI maken het voor toezichthouders en direct toezichthouders lastig hun taak goed te kunnen uitvoeren.
- Soms nemen boa's taken op zich die strikt genomen buiten hun formele bevoegdheden vallen. Onder andere wanneer ze daarbij een meer dan beperkte inbreuk maken op grondrechten van burgers en verdachten handelen ze daarbij onrechtmatig. Dit geldt daarmee ook voor het inzetten van de geweldsbevoegdheid.
- Bij optreden in de openbare ruimte begrijpt het publiek niet altijd wat een boa-VI is en wat die wel of niet mag of kan. Gevolg: het publiek ziet iemand in een uniform maar die mag en/of kan kennelijk niet acteren als een 'echte' handhaver.
- Geweldsmeldingen dienen te worden beoordeeld door een onafhankelijke toezichthouder in plaats van door de hoogste meerdere, wat nu gebeurt. De toezichthouder dient wel goed inzicht te hebben in de uitdagingen waarmee de boa's in hun dagelijkse werkpraktijk te maken hebben of kunnen krijgen. Het is een open vraag of deze twee – onafhankelijk toezicht en toezicht vanuit veel praktijkkennis – combineerbaar zijn.
- De algemene boa-opleiding sluit slecht aan bij de generieke boa-VI die een grote variëteit aan taken vervult en op zeer uiteenlopende manieren in de praktijk opsporingsbevoegdheden inzet.
- Een vlotter verloop van de opleidingsaanvraagprocedures, het herexamineren en het herbeëindigen wordt nadrukkelijk gewenst.

Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

Hierboven is beschreven hoe het boa-stelsel in het domein generieke opsporing (domein VI) in juridisch en praktisch opzicht functioneert. Het juridisch kader wordt gevormd door wet- en regelgeving met als basis het Wetboek van Strafvordering. De opsporingsbevoegdheid van de boa-VI is gerelateerd aan de bij zijn functie behorende reguliere taken. De boa-VI mag alle soorten strafbare feiten opsporen die aan het licht komen tijdens de uitoefening van een taak die bij de functie hoort. Daarnaast is er vaak sprake van andere wet- en regelgeving die van toepassing is op de organisatie waarvoor de boa werkt en diens reguliere taak uitoefent.

In de praktijk passen ruim 10.000 boa's-VI hun opsporingsbevoegdheid toe bij de uitvoering van zeer diverse taken. Deze boa's zijn voornamelijk werkzaam bij politie, douane, DV&O en KMar, waar zij hun reguliere werkzaamheden uitvoeren. De behoefte waarin boa's voorzien lijkt vooral gelegen in een efficiënte, doelmatige en flexibele inzet van personeel, dat de benodigde bevoegdheden heeft, zowel binnen als tussen organisaties. Een aanzienlijk maar ons onbekend aantal boa's-VI heeft politiebevoegdheden en naar schatting de helft beschikt over geweldsmiddelen. Een deel van de boa's krijgt (mogelijk) te maken met agressie en geweld.

Het onderzoek laat zien dat zich diverse juridische en praktische knelpunten voordoen. Het juridisch kader op zichzelf is op onderdelen voor verbetering vatbaar. De toekenning van geweldsmiddelen is juridisch niet houdbaar. Daarnaast is de wijze waarop in categoriale aanwijzingen politiebevoegdheden (waaronder de geweldsbevoegdheid) toegekend worden onwenselijk. Dit omdat deze zonder nadere differentiatie worden toegekend aan alle functionarissen waarop de aanwijzing betrekking heeft, hetgeen niet in overeenstemming is met het criterium van noodzakelijkheid.

De vertaling van het juridisch kader naar de praktijk laat te wensen over, waardoor het in sommige gevallen niet duidelijk is of en welke bevoegdheden boa's hebben. Soms nemen boa's taken op zich die niet onder het bij de functie behorende takenpakket vallen en passen daarbij bevoegdheden toe waar zij voor die taken niet over beschikken. Het toezicht op de inzet van boa's-VI en de uitoefening van bevoegdheden door boa's is in voorkomende gevallen niet consistent en wordt niet altijd gedaan door een onafhankelijke partij (maar door de hoogste leidinggevende in de organisatie). Ook sluiten de opleiding en herhaalde examinering slecht aan bij de praktijk van boa's-VI.

Aanbevelingen

Het onderzoek resulteert in de volgende aanbevelingen, thematisch onderverdeeld:

Noodzakelijkheid

- Onderzoek als werkgever voor welke functies van de huidige boa's-VI daadwerkelijk opsporingsbevoegdheid vereist is en politiebevoegdheden en -middelen noodzakelijk zijn. Voor sommige functies is opsporingsbevoegdheid wellicht niet noodzakelijk of kunnen bepaalde politiebevoegdheden en geweldsmiddelen mogelijk worden gemist.
- Ga na voor welke functies een boa-constructie een noodzakelijke en duurzame oplossing biedt. Een relevante vraag hierbij is welk probleem wordt opgelost met de inzet van boa's-VI en of dat probleem niet op een andere manier kan worden opgelost. In sommige gevallen is het meer voor de hand liggend te investeren in algemene opsporingsambtenaren, mogelijk ten behoeve van alleen specialistische taken (zoals de ESI bij de politie).
- Onderzoek of het wenselijk is om de capaciteit van boa-VI organisaties te herzien, zodat die organisatie geen of minder ondersteuning nodig hebben van boa's van 'buiten', ofwel boa's werkzaam bij andere organisaties.
- Besef dat het boa-VI domein een restcategorie behoort te zijn en dat het vreemd is dat een restcategorie meer dan de helft (10.683 personen) vormt van het totale boa bestand (20.000 personen).

Juridische knelpunten

- Faciliteer een gesprek tussen DV&O, de direct toezichthouder, toezichthouder en het ministerie van Justitie en Veiligheid om in te gaan op de uitkomsten van dit onderzoek ten aanzien van de juridisch onhoudbare situatie van de inzet van boa's-VI in specifieke gevallen en de eventuele uitzonderingen die op aanwijzing van de minister of toezichthouder toelaatbaar worden geacht.
- Onderzoek op welke wijze de boa-bevoegdheid kan worden geregeld in gevallen waarin personeel met boa-bevoegdheid ter beschikking wordt gesteld aan een andere organisatie.
- Een van de redenen om boa-bevoegdheid aan te vragen is om beschikking te krijgen over geweldsmiddelen. Onderzoek of aanpassing van de eigen regelgeving een (meer lange termijn) oplossing is voor het kunnen inzetten van geweldsmiddelen voor uitvoeringsorganisaties zoals de Douane en DV&O, aangezien zij deze bevoegdheden voor de uitvoering van hun taken nodig achten.

Voorlichting en kenbaarheid

- Onderzoek hoe het stelsel eenvoudiger kan worden uitgelegd richting betrokkenen in domein VI en mensen buiten het domein VI. Ga daarbij in op de koppeling van taken, bevoegdheden en middelen, waaronder gestapelde bevoegdheden, en de daaruit voortvloeiende diversiteit.
- Zorg voor een raadpleegbaar informatiesysteem dat inzicht biedt in het aantal boa's dat beschikt over politiebevoegdheden en gewelds- en vrijheidsbeperkende middelen.

- Publiceer bewapeningsvoorschriften, zodat kenbaar wordt voor welke wapens de minister van Justitie en Veiligheid toestemming heeft gegeven.

Toezicht

- Faciliteer gesprekken/intervisie tussen direct toezichthouders en leidinggevend en boa's om in te gaan op de wenselijkheid van bevoegdheden en middelen bij de taakuitoefening.
- Denk na over hoe het beste invulling kan worden gegeven aan direct toezicht, waarbij zowel een onafhankelijk oordeel als praktijkkennis worden nagestreefd.

Opleiding

- Denk na over een (meer) efficiënte invulling van opleiding en trainingsuren, ook gegeven de vooralsnog beperkte aansluiting van de boa-opleiding en herexaminering en de behoefte meer praktijkgericht te oefenen. Hier kan ook worden ingegaan op de reikwijdte van bevoegdheden.

Meer aanbevelingen en andere aandachtspunten zijn weergegeven in de hoofdttekst van het rapport.

Enige gedachten over de toekomst van Domein VI

Het onderzoek bevat verschillende uitkomsten die relevant zijn ten aanzien van de toekomst van domein VI. Onderstaande gedachten (waaronder een aantal hierboven genoemde aanbevelingen die ook in dit kader relevant zijn) kunnen bijdragen aan de verdere doorontwikkeling van het stelsel:

- **Overweeg om niet alle huidige boa's-VI te laten zijn en een deel van de boa's-VI te vervangen door meer algemene opsporingsambtenaren.**
Verschillende (groepen) boa's en hun werkgevers (w.o. DV&O en politie) lopen aan tegen de grenzen van de mogelijkheden van het huidige boa-systeem. Het is de wens om bepaalde (groepen) boa's ruim te kunnen inzetten en de beperking tot taakomschrijvingen knelt dan. Dit vraagt om een oplossing die niet past binnen het huidige stelsel. Immers, de essentie van boa-systematiek is dat sprake is van beperkte opsporingsbevoegdheid. De beperking is aangebracht door ofwel aan te sluiten bij de taken die bij een functie horen (domein VI) ofwel specifieke delicten aan te duiden die mogen worden opgespoord (domein I-V). Toekenning van een niet-gelimiteerde bevoegdheid past daar niet bij en kan resulteren in onduidelijk over de vraag in welke gevallen opsporingsbevoegdheid mag worden toegepast. Wanneer het wenselijk is dat bijvoorbeeld DV&O-medewerkers of politiemedewerkers voor meer soorten taken bevoegd worden gemaakt, ligt het meer voor de hand om te werken met algemeen opsporingsambtenaren met een beperkt takenpakket. Dit naar het voorbeeld van de ESI van de politie, en dan – anders dan de ESI – mét bewapening waar nodig. Dat vergt een uitvoeriger opleiding dan de boa-opleiding. Tegelijk hoeft dan niet de hele politieopleiding te worden doorlopen. Merk op dat opsporingsbevoegdheid altijd zal moeten worden geregeld op basis van het Wetboek van Strafvordering. Het is niet mogelijk dit binnen eigen wetgeving te realiseren.
- **Overweeg bewapening binnen de eigen wetgeving te regelen waarmee de boa-bevoegdheid voor een deel van de boa's-VI niet meer nodig is.**
Uitvoeringsorganisaties zoals de Douane en DV&O merken tijdens hun taakuitvoering dat er een gat zit in hun eigen geweldbevoegdheden en ze vullen dat gat middels de boa domein VI constructie op. Hoewel dat als korte termijn oplossing kan werken, speelt de fundamentele vraag of dat ook een wenselijke constructie is voor de lange termijn. Ook dit vraagt om een oplossing die niet past binnen het huidige stelsel. Een oplossing kan worden gevonden in de aanpassing van de eigen regelgeving van politie, Douane, DJI en KMar.

- **De behoefte aan boa's blijft.**

De behoefte aan een deel van de huidige boa's-VI zal blijven bestaan, ook als bovenstaande overwegingen leiden tot minder boa's-VI. Veel functionarissen kunnen bij de uitoefening van hun werkzaamheden namelijk stuiten op strafbare feiten. Het is wenselijk dat zij zelf kunnen optreden en er niet andere opsporingsambtenaren er bij hoeven te halen, terwijl het mogelijk niet nodig en niet betaalbaar en praktisch haalbaar is dat zij algemeen opsporingsambtenaar zijn.

- **Er is geen noodzaak tot aanpassing van het stelsel. Ook niet voor het onderbrengen in aparte domeinen per werkgever.**

Een relevante vraag is of de huidige boa's-VI ook in de toekomst binnen het huidige domein VI zouden moeten vallen of dat de inrichting in domeinen ten aanzien van hen zou moeten worden herzien. Of dat een andersoortige inrichting meer geëigend is. Kenmerkend voor de boa's-VI is immers dat hun opsporingsbevoegdheid niet samenhangt met de opsporing van specifiek aangeduide strafbare feiten zoals in domeinen I tot en met V, maar is gekoppeld aan de taken die bij hun reguliere functie horen. Dat is een zodanig relevant verschil, dat het minimaal één afzonderlijk domein rechtvaardigt.

Hoewel het juridische kader zoals we in dit onderzoek hebben laten zien op onderdelen flink rammelt en er verbetering en aanpassingen nodig zijn, biedt een herziening van het domein an sich daarvoor geen oplossing. Er is weliswaar sprake van een grote diversiteit en versnippering van taken en werkgevers en van verschillende toezichthouders, maar uit juridisch oogpunt is die diversiteit geen reden om het domein te herzien. Indeling in meerdere domeinen, bijvoorbeeld door de boa's van een of meer van de grotere werkgevers in aparte domeinen onder te brengen, kan juridisch wenselijk zijn als er inhoudelijke argumenten zijn om op sommige van de boa's-VI andere regels van toepassing te laten zijn dan op andere boa's-VI. Die argumenten zijn in het onderzoek niet naar voren gekomen.

- **Diversiteit en daarmee de ervaren versnippering en complexiteit vormen een serieus knelpunt dat vraagt om actie, welke toekomstige ontwikkeling ook.**

Er zijn diverse knelpunten rondom de uitvoeringspraktijk van boa's-VI, zoals in dit onderzoek uitvoerig is beschreven. Belangrijke elementen zijn de grote diversiteit, onduidelijkheid over de toepassing van bevoegdheden, versnipperde en complexe regelgeving en het (mede daardoor) lastig toezichthouden. Dit vraagt minimaal – zoals aangegeven in de aanbevelingen – om een voortdurend gesprek tussen beleid en uitvoering binnen en tussen organisaties met blijvende aandacht voor taken, bevoegdheden, opleiding en toezicht.

Slotbeschouwing

De aanduiding van het boa-domein VI, generieke opsporing, geeft al aan dat boa's werkzaam in dit domein uiteenlopende taken kunnen uitvoeren. Dit blijkt een brede waaier te zijn van uiteenlopende taken die door een twintigtal overheidsorganisaties worden uitgevoerd. Boa's worden door organisaties, boa's zelf en toezichthouders nodig bevonden om de organisaties hun taak efficiënter en veiliger te kunnen laten uitvoeren. Boa-bevoegdheid heeft in veel gevallen toegevoegde waarde, namelijk wanneer het aannemelijk is dat een functionaris in het kader van de taakuitoefening op strafbare feiten stuit. Dat maakt het bijvoorbeeld mogelijk om een proces-verbaal op te maken en voorwerpen in beslag te nemen, zonder dat daarvoor een algemeen opsporingsambtenaar hoeft te worden opgeroepen, maar soms ook om geweldsmiddelen te kunnen toepassen.

Het onderzoek heeft inzicht gegeven in de complexe en versnipperde structuur van het boa-VI stelsel. Een belangrijke conclusie van dit onderzoek is dat de duidelijkheid en de vertaling van de juridische inkadering naar de praktijk te wensen over laat en de constructie van domein VI op sommige punten zowel juridisch als praktisch onhoudbaar is. Omdat het toepassen van opsporings- en geweldsbevoegdheden een vergaande ingreep kan zijn in de grondrechten van burgers, is een zorgvuldige constructie voor het wettelijk kader vereist en een transparante registratie, zodat kan worden vastgesteld welke bevoegdheden en middelen aan een individuele boa zijn toegekend.

Het huidige boa-VI stelsel is gegroeid vanaf 2010, wat, met convenanten en aanwijzingen, aanvullende bevoegdheden en aangepaste taakomschrijvingen, heeft geleid tot een juridisch construct waarbij vele “pleisters zijn geplakt”. Boa’s-VI leveren weliswaar een relevante bijdrage aan het veiligheidsdomein, maar tegelijkertijd spelen er fundamentele discussies en knelpunten die dienen te worden geadresseerd. De focus van de politie komt steeds meer te liggen op kerntaken en het daarmee ontstane gat aan handhaving dat nu – mede met boa’s-VI – wordt ingevuld wordt naar verwachting alleen maar groter.

Op dit moment werkt het ministerie van Justitie en Veiligheid aan een diepgaande beschouwing van het boa- stelsel. Laten we de waarde van boa’s-VI niet onderschatten en niet kiezen voor een nieuwe pleister, maar een meer fundamentele, duurzame oplossing bij beantwoording van de vraag die nu open ligt: ‘en hoe gaan we nu verder?’

DSP-groep BV

Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl

KvK 33176766

IBAN: NL28 INGB 0004 6225 36

Btw-nummer: NL006785438B01

www.dsp-groep.nl

Als onafhankelijk bureau ondersteunen wij ministeries, provincies en gemeenten en maatschappelijke organisaties met toegankelijke en toepasbare onderzoeksresultaten en adviezen. Wij moedigen onze [medewerkers](#) aan om te doen waar zij goed in zijn en zich hierin te blijven ontwikkelen. Waar mogelijk werken wij samen met [vaste freelancers en organisaties](#) met aanvullende expertise en kwaliteiten.

Om nieuwe perspectieven en positieve energie te bieden, leggen wij verbinding tussen [de verschillende thema's](#) waarop wij werken en bewegen wij ons voortdurend tussen verschillende werelden. Goed beleid is [inclusief](#) en neemt verschillende soorten kennis mee. Onze kracht ligt in onze gedrevenheid, betrokkenheid en een frisse, onafhankelijke blik.

Wat we doen

DSP-groep zorgt voor gedegen kennis, nieuwe perspectieven en positieve energie in complexe maatschappelijke opgaven. Wij ontwikkelen advies en beleid vanuit en voor de mensen om wie het gaat. Advies en beleid waar onze opdrachtgevers graag mee verder gaan. Advies en beleid dat werkt.

Meer weten

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten.